

איסור שחיטת אותו ואת

בנו ביום אחד

נאמר בתורה "ושוור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כ"ב כ"ח) ללמדנו שאסור לשחוט בהמה וולדה באותו יום, איסור זה נוהג רק בבהמה ולא בחיה ועופות כפי שמובא בתורת כהנים ממה שנאמר "ושוור או שה", שור ולמרת חיה שה למעט עופות. כמו כן רש"י כותב שנוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט האב והבן.

טעם האיסור

טעם האיסור כתב הרמב"ם בספר מורה נבוכים ח"ג פרק מ"ח וז"ל "וכן אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד להשמר ולהרחיק לשחוט משניהם הבן לעיני האם כי צער בעלי חיים בזה גדול מאד. אין הפרש בין צער האדם עליו וצער שאר בעלי חיים כי **אהבת האם ורחמייה על הולד** אינו נמשך אחר השכל רק אחר פועל הכח המדומה הנמצא ברוב בעלי חיים כמו שנמצא באדם. "בסי' החינוך מזה רצ"ד כתב על צד הפשט וז"ל "לקבוע בנפשיותו מדת החמלה ולהרחיק מדת האכזריות שהיא מדה רעה", וכן מבואר במד"ר ויקרא אמור פכ"ו.

בסי' די באר פרשת אחרי כתב שמדברי החינוך יש ללמוד בטעם האיסור שהוא משום דרך אמנם שהתורה שחיטת בהמה לאכילה אעפ"י שעד המבול הייתה אסורה אכילת בשר אבל לא הותר אלא את אכילת הפרט ושחיטתו אבל לא הותרה האכילה ושחיטה של **כילוי המתייחסת לכלל המין**, ולכן שחיטת אותו ואת בנו שהוא מעשה של כילוי בשרשרת והתהליך הבונה את המין ע"י אין היתר ואסור הוא, אלא ש**אין מקום לזה אלא אי"י נעשה הדבר ביום אחד** שאז ישנו יחס בין ב' המעשים שהוא עשייה באם ובבן אבל כל שאינו באותו היום אין כאן מה שצריך את המעשים ליחס זה עם זה להיותם מעשה במין האסור אלא הוא מעשה כפרטיים שאין בו איסור ולכן האיסור הוא כשניהם משחטים באותו יום. זה ברור שחייבין בשחיטה אחת האם והבן וא"צ שתהיה השחיטה בזה אחר זה אח"י מצאתי שכן כתב בסי' כל בו פק"א וז"ל "שאף התיר הקב"ה שחיטה **לא התיר לעקור את המין וכ"ו**" וכך משמע בתבואות שור בשבטן ט"ז ס"ק ב' שהוכיח שאסור לעשות שחיטה אחת לשניהם בבת אחת ממה שכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות שחיטה ה"ד דמותר לשחוט את המעוברת משום דעובר ירך אמו, ומבואר דא"כ היה אסור אעפ"י שהיא שחיטה בבת אחת שהרי השחיטה על הפרה מוגילה גם לעובר. וכ"כ בסי' תפארת יעקב ד"פ בנותיה חולין ש"ית הקרי ב' מהדורא בתרא סימן כ' ובשו"ת חסד לאברהם יור"ד סימן ו' (ע"י רמב"ם הלכות תפילה פרק ט"ו הלכה ז') ובתוה"ש ברכות פ"ה משנה ג') ומצאתי שכן כתב בספר כל בו סימן ק"א וז"ל "שאף התיר הקב"ה שחיטה לא התיר לעקור את המין וכ"ו".

הרמב"ן בפירושו עה"ת בדברים כ"ב ו' כתב שאין הטעם מפני שהקב"ה חס על הבהמות אלא הם גזירות בנו לדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות, וכן כתב הרשב"א בתשובותיו חלק ד' סימן ח"ג. הרמב"ן מביא את דברי הרמב"ם הנייל שלא ישחוט הבן בעיני האם ומעיר דאם כדבריו שטעם המצוה מפני אהבת האם לבנה היה ראוי להיות האיסור רק בשחוט בנו ואותו אבל לא להפך והרי אין קיי"ל דלא שנה בנו ואותו או להפך, וכתב שצ"ל לפי הרמב"ם שחיותו ואת בנו נאמר להרחיק. וראוי לעיין שבתוספתא הירושלמי ש"ית הקרי ב' טעם באיסור אותו ואת בנו משום דהקב"ה חס על הבהמה ולכן דווקא באם אסרה תורה משום חס הקב"ה בזה שבנה כרוך אחריה דומה לשילוח הקוף אבל זכר שאין בנו כרוך אחריו אין מכירים זה את זה כלל ולא הקפידה בהם התורה לאסור.

עבר על האיסור האם מותר באכילה

מובא בחולין ע"ח ע"א - השוחט אותו ואת בנו חולין בחוץ שניהם שרים, דהיינו שהם מותרים באכילה אע"פ שעבר על איסור דאיתו ואת בנו. כתב הרמב"ם בהלכות שחיטה פרק י"ב ה"א שאם עבר ושחט אותו ואת בנו שניהם שרים ואין השני נאסר באכילה. אבל בעל הלכות גדולות בסימן ט"ו פסק שאם עבר ושחט אם ובנה הראשון מותר באכילה מיד **והשני**

רבינו הגרי"ש אלישיב שליט"א

אותו ואת בנו בשחיטת מעוברת

מצינו ברמב"ם (פ"ב משחיטה ה"י) מותר לשחוט את המעוברת - עובר אבר מאמו הוא וכו' עכ"ל. וכפי הנראה מהגר"א שם לדבר בפשוט דכוונת הרמב"א להך כלאא - בכל התלמוד כולו - דעובר ירך אמו, דזה המקור לרמב"ם דבכמה דוכתי מצינו דאין ההלכה כמ"ד עובר לאו ירך אמו. אך לפ"י תמוה מאוד דנמצא דלמ"ד דעובר לאו ירך אמו הרי עובר בשחיטת מעוברת על איסור אותו ואת בנו, ומעולם לא מצינו דלישתמיש שום תנא דס"ל דאסור לשחוט בהמה מעוברת.

ולולי דברי הגר"א היה אפשר לומר דאין כוונת הרמב"ם להך מ"ד דבכל התורה כולה ס"ל דעובר ירך אמו, אלא דהרמב"ם פירש מה חלות השחיטה על העובר, דכמו דשרי כל האיברים שבבהמה מדכתיב כל בבהמה תאכלו, ה"ה נמי לעובר, ולהכי ל"ש איסור אותו ואת בנו, וזה כוונתו דעובר ירך אמו, וכנ"ל.

ומבואר ברמב"ם חידוש דהך איסור דאיתו ואת בנו הרי מיירי ששחט בזה אחר זה, ויל"ע מאי דינא אי שחט בב"א - אם נימא דאפשר לצמצם - ומשמע מדבריו דנמי אסור, דהא במעוברת הו"ל בב"א ושרי משום דעובר אבר מאמו. (הערות במס' חולין ע"ח א')

לרפ"ש רבינו יוסף שלום בן חיה מושא בתושח"י

אסור באכילה כל אותו היום. וכתב בים של שלמה חולין פ"ד סימן ז' **להלכה כבה"ג שדבריו דברי קבלה.** והיוצא דהרמב"ם לא סובר כדעת הבה"ג וכך כתב הטור סימן ט"ז, אולם בתבואות שור סימן ט"ז סק"ו ובש"ך בספר הארוך סימן ט"ז כתבו דאין ראוי מדברי הרמב"ם שחולק על הבה"ג דיש לומר שמה שכתב מותר באכילה היינו למחר. הרמב"ן בחולין דף ע"ח חולק על הבה"ג וכתב **שאין תלמודו עולה יפה**, וכך דעת הכל בו סימן ק"י והרוקח סימן תס"ו. בסי' תפארת יעקב חולין דף פ"ב דייק מלשון המשנה שניהם שרים ששויים הם בהכשר ולא כבה"ג. הרמב"ן כתב להסביר טעם של בה"ג הוא שכמו שקטשו שלא עשה איסור שבת אסור להשתמש במעשה שבת כך יש לגזור כשעבר על איסור אותו ואת בנו שלא ישתמש במעשה האיסור ולכן כל היום השני אסור באכילה.

להלכה נראה דעת השו"ע סימן ט"ז סעיף ג' שמותר לאכול אפילו לשחוט באותו היום ומביא דעת יש מי שאוסר לאכול השני באותו היום והוא דעת הבה"ג. רוב האחרונים פסקו כדעת הבה"ג לאסור לשחוט באותו יום כפי שמובא בפמ"ג סימן ט"ז בשפת יעקב דעת סק"ג, כבה"ג סימן ט"ז בהג"ה סק"ה מביא בשם ספר דמשק אליעזר שהשני ששחט אסור לו לאכול גם במהמה הראשונה, ודייק זאת מדברי הבה"ג שכתב "לא יאכל האחרון" וכוונת דבריו שאיש האחרון ששחט אסור לו לאכול משניהם, אולם הכנה"ג תמה עליו מדוע יש לאסור עליו גם את הראשונה ומה שכתב הבה"ג לא יאכל האחרון הכוונה על הבהמה אחרונה, הפמ"ג (שם) מוסיף להעיר למה אסור לאכול הראשון שהרי קודם ששחט את השני היה הראשון מותר באכילה שהרי נשחט בהיתר ואיך אחר ששחט את השני יבוא איסור על הראשון. ועוד כשנעניין בלשון הבה"ג משמע דלא כהמשק אליעזר שכתב וז"ל "אמא שרי למיכלא בעשתא **בראם** דמשק לה עד לאורתא אכיל לה". משמע מפורש שלא אסור רק את השניה. בסי' תפארת יעקב מסביר את דברי הדמ"שי"א שיש לחקור מה האיסור לשחוט אותו ואת בנו **האם אסור לשחוט את השני, או שיש איסור לעשות את התוצאה שיהיו נשחטים ביום אחד.** ויש לומר שזה כוונת הדמ"שי"א שיש לאסור לאכול גם את הבהמה הראשונה כיון שע"י גרם לעשות את האיסור של אותו ואת בנו גם כלפי הבהמה הראשונה.

היתר בן פקועה וראי' מאיסור שחיטה דאיתו ואת בנו

מובא בגמ' חולין דף ס"ט ע"א שכן פקועה מותר ללא שחיטה, היינו שבמהה הנמצאת במעי אמה שנשחטה מותרת באכילה גם ללא שחיטה והעובר הזה נקרא בן פקועה. ובגמ' (שם) לומדים זאת מהפסוק ד"ל בבהמה תאכלו" ופירש"י דכל אשר תמצא בבהמה אכול.

ידועה הקריית האחרונים בגדר היתר דבן פקועה האם נחשב כמעשה שחיטה על העובר ואילו סימנים שלו שחוטים, או דהוא גוה"כ מיוחד שאמנם אין שחיטת האם מתייחסת לסימניו אלא נחתכו במעשה השחיטה אלא שהיתר השחיטה חל גם על העובר. בסי' לב אריה חולין דף ע"ד ובסי' נאות יעקב (שפירא) סימן כ"ו בצפת פנעה הלכות אסורות פי"א ה"י הוכיחו מזה שמותר העובר אעפ"י שנמצא מות במעי אמו וע"כ דהוא היתר מגזרת הכתוב דהרי לא שייך שחיטה במת, וכך נקטו האור שמח בפ"א מהלכות מקואות ובקובץ ענינים להגרי"א וסרמן זצ"ל חולין ס"ח ובשערי יושר שער ב' פרק כ"ב, אולם בסי' זרע אברהם (לופטר) סימן ב' אות ב' ובחזון ירוקאל על התוספתא חולין פ"ו ה"ג (הובא דבריו בחידושי מרן רי"ז הלוי ובמכתבים שבסוף הספר עמוד ע"ט) ובסי' תורת מיכאל סימן מ"ב ובאתון דאורייתא כלל י"ד הוכיחו מדברי הרמב"ם בפ"ב מהלכות שחיטה ה"י שכתב "מותר לשחוט מעוברת, ועבר ירך אבר מאמו הוא", והיינו שמשום שהוא אבר מאמו אין האיסור של אותו ואת בנו, ומשמע דענין היתר בן פקועה הוא משום דנחשב כעושה מעשה שחוט גם הסימנים של הולד, דאם נאמר דהעובר לא נחשב כשחוט

חקירות הלכתיות

הרה"ג אלחנן פרץ שליט"א

מקור

נתפרסם כי אדם אחד עמד בתור, בחנות מלכריס גדולה ולפתע אחזו שניו ופרסו לזר לטפול בעצמו, בניתיים כנהוג המשיכו הלקוחות לשלם ולעבור בסך, והנה הקונה שלאחריו עמד בקופה להגיה את המלכריס לפני הפקידה כדי לשלם עליהם, ואז הגיע הראשון ועמד אחריו ולהפתעת שניהם הודיעו בקופה כי לפי רשת המחשבים קונה זה הוא הקונה עשרת אלפים בזאתו חודש וזוה הוא אללס כי קונה כזה זוכה במקרה גדול, ומעתה מחלוגן זה שלאחריו שהוא היה "בעל" התור ובעלם הוא זכאי למקרה הדין עם מי.

מזל

ואמרו בזה כי המקרה של המשלם בפועל ולא של העומד בתור שפרס לניו, ושתי סכרות נלמרו.

אזכיה הוא ענין של "מזל" וזה מזלו של העומד ואפשר כי אם המלוגן היה עומד לא הי זוכה, ומשום שאחד ברשת אחת הממוכרת במחשב היה מקדמו ברגע אחד.

בכיון שהגורג הוא כי מי שהולך מפקיד תורו ונפרט את האדם שאחריו בכך הגיע לקופה נמצא שהקונה עתה עומד עם ב"זכות", ומשום כך זכיותו היא זכות.

וג"מ בין טעמים אלו את אדם סילק את חניו בזה הזרוע, והקלימו, את סכרת הזכיה היא שמוזל של הזוכה גורם, א"כ לריד לתת גם לאלס אלס כי מזלו גרם.

אבל אם יסוד העניין שההולך איבד זכות, אדם אלס לא יקבל את עקף את התור.

אותו ואת בנו

ועדיין יש לזקוק בזה: א. מה דעת נותני המהנה למי כיוונו לתת. ב. כיון שמשמעות הדי"ח כי תור אין צו בעלות שהרי כתב הדי"ח לעניין אורו ואת בנו כי המוכר פרה ועגלתה, הקונה ראשון שוחט ראשון, ואם לא עשה כן אין אלא תרעומת אף בתור כן הוא, שהעוקף לא "גזל" אלא איבד את זכות חניו.

ג. דם כי הצדל בין פרה ועגלתה, ומשום דהתם הפרה אכלו ובגרמא מונע מחניו לשחוט, אבל בתור את מונע הרי לוקח ומפריע לחניו ודומה יותר לגזל.

בשר

כתב הבאר היטב בהלכות ראש השנה בשם המגיד מירסיס כי נאמר למיך הבית יוסף לא לאכול בשר בראש השנה משום גולד קדושת היום, ראה סי' תקל"ז ס"ק א'. והנה, יש להבין זאת מתרי רכשי. א. והיי' יש מלות שמהם כמו שכתוב בהלכה בסי' תקל"ז, אכולין ושוחטין ושמתין. ואין שמהם אלא בבשר. ב. הרי בהלכה ביו"ד סי' ט"ז מפורש כי הקונה הצמה ערב זאח השנה לריד לאדוע שמכר היום את האם או את הבת. מוכח מזה שהיו שוחטין בשר לכבוד ראש השנה. ומפורסם שהסויר הערה זו הגר"ח מוולוז'ין ז"ל. ואפשר כי סבירא ליה מרן הבית יוסף כי בזמן הזה אין חובת בשר משום שאין לנו שלמים ככתוב בזיאור הלכה בסי' תקק"ט, משום הכי כתב שאין לשמחה בבשר משום שאז קדושת היום והזרת הדין מתמעטת ועדיף לעשות את שמחת התג במלכריס אחרים.

דוה"כ הוא דמותר מהפסוק כל בהמה תאכלו אי"כ בודאי שאין האיסור של אותו ואת בנו שהרי כתוב **לא תשחטו** וכאן אין שחיטה בבנו דפגולת השחיטה לא היה בהאב אלא בעובר, אלא ש"מ דההיתר הוא משום דנחשב במעשה השחיטה הדוי כאילו עשה מעשה ושחט גם את הולד, ולכן הוצרך לומר דאין כאן משום אותו ואת בנו הואיל ועובר ירך אמו וכך גופא הוא חשוב לענין שחיטה חשוב הוא לענין שחיטה. וכך כתב בסי' כלי תמדה על פרשת אמור. אולם באור שמח על הרמב"ם (שם) כתב דאין ראוי ממילא הרמב"ם ד"ל דזה כוונת הרמב"ם דעובר ירך אמו וממילא אין צריך שחיטה מהפסוק כל הבהמה, ואם כפי שהבאנו רוב האחרונים למדו ברמב"ם דנחשב כאילו העובר נשחט וכ"כ בצפת פנעה על הרמב"ם (שם). (עיי' בכ"ז בסי' מקור ברוך ח"א סימן ל"ד ובסי' אמרי משה (סוקולובסקי) סימן ד' הקילות יעקב חולין סימן י"ט).

מובא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אף שהעובר נותר בשחיטת אמו ונחשב העובר כשחוט אין עוברים על הלאו של אותו ואת בנו משום שכל האיסור של אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד נובע ממדת האכזריות הטמנה במעשה הזה, אך כל זה נכון בשני גופים נפרדים כלומר ששחט את ולד הבהמה ושחט את אמו ביום אחד אז ניכרת אכזריות בשתי שחיטות אלה, ואולם כשהעובר עדין בבטן אמו ושוחט את האם בלבד למרות של העובר נחשב כשחוט אבל מ"מ בפועל לא בוצעה בו שחיטה וממילא לא ניכרת אכזריותו כבה"ג לא נאמר איסור אותו ואת בנו.

רבי חיים ברלין - אב"ד מוסקבה וירושלים
[תקצייב - תרע"ג] מכתב ידו

בדין אותו ואת בנו

בעובר במעי אמו

יש להקשות על היש"ש ביבמות ס"פ אלו מותרות שכתב דבן קרוי אף במעי אמו דכתב ויתרוצו הבנים בקרבה, מלשון בעל העיטור שכתב דולד הנמצא בבמה לא מיחייב משום אותו ואת בנו דכתב שור או כשב או עז כי יולד, ולא מתקרי בן עד דנפיק לאויר העולם. הנה הרש"ל ז"ל לא ראה את ספר העיטור, כי לא נדפס בימיו, וראי' לדבר ממה שלא זכר ממנו מאומה בתשובתו הידועה שבשו"ת רש"ל סי' כ"ט שביאר שם סדר היחס מהגאונים, ולא הזכיר שמו וזכרו של בעל העיטור.

האמנם כי דברי העיטור שם מגומגמים, שבתחלה הביא רא"י שאין בולד הנמצא בבמה משום אותו ואת בנו מלשון כי יולד, והוא כסוגיא דפי' מי שמת קמ"ב ב', ודוקא בן יום א' אבל עובר, לא מי"ט וילדו לו אמר רחמנא, ואח"כ תכ"ד סיים דבריו דלא מתקרי בן עד דנפיק לאויר העולם, וא"כ למאי הביא מתחלה קרא דכי יולד דלא כתיב כלל בקרא דא"ו"ב, אלא במקרא שלפניו כמח"ס ז"ו.

ונראה בעליל שאיזה טעות סופר יש כאן, וכבר כתב היד מלאכי ככללי המחקרים אות כי דספר העיטור כולו מלא חסרונות וטעויות. ולעומת זה גם ראי' היש"ש רבן קרוי אף במעי אמו מלשון ויתרוצו הבנים בקרבה אינה רא"י כלל כמש"כ הרשב"ע בפסוק זה, ולהלן בפי' תצא על הפסוק כי יפל הנופל ממנו שנקראו בנים על שם סופם. ויותר ר"ל להביא רא"י מסוגיא הנ"ל בפי' מי שמת לו לא מבעט עובר אלא מולידו לו ולא מלשון בנים הרי דבנים י"ל גם על עובר.

בספר החיים' כדי שנוכל לחיות חיים כאלו שהיו למענך' עבודך כפי ציטויותנו. התורה מזכירה לנו שההודאה צריכה להיות על הזכות שניתנה לנו לבחור בחיים של תורה. תודה על ה'לרצונכם' שמאפשר לנו לבחור בין 'חיים שיש בהם' ל'חיים שאין בהם'.

הגמרא בשבת מביאה כאשר רבי שמעון רבי יוחאי ובנו רבי אלעזר יצאו מהמערות אחרי שהיו בה תריסר שנים, אמר רשב"י: 'הואיל ואתרתיש ניסא איזיל אתיקון מילתא' אומר רש"י: 'כדרך שעשה יעקב שניצול מיד עשו'. הם הרגישו שאחרי שנעשה להם נס וניצלו צריכים לעשות איזה תיקון בעולם. להראות שהחיים בהם זכו יש להם תכלית ומטרה, הם כדי לתקן בעולם.

בקריאת התורה במועדים, בחג הפסח ובחג הסוכות, תקנו חז"ל לקרוא את פרשת המועדות 'מועדי ד' אשר תקראו אותם מקראי קודש'. אף שפרשת המועדות ארוכה דיה למניין הקרואים הנדרש, תקנו להוסיף ולהתחיל את הקריאה מתחילת הפרשה בה אנו עוסקים פרשת 'שור או כשב או עז כי יולד' והיה שבעת ימים תחת אמינו.

מובא בספרים שיש בזה רמז לשבעת ימי חג הסוכות הבאים אחרי יום הכיפורים. אחרי שעם ישראל עשה תשובה ונתכפרו עוונותיו הרי הוא כתינוק שנולד. עכשיו הוא צריך להיות 'שבעה ימים תחת אמינו'. הוא צריך להימצא שבעה ימים בתוך הסוכה בבחינת 'שכינה פרשה גדיפה עליה', מצב בו השכינה כביכול פורסת עלינו את כנפיה. לזכות בזכויות מצוות החג שילוו אותנו במהלך השנה כולה.

יצאנו זה עתה מחג הפסח אנו בעיצומם של ימי ספירת העומר המובילים ומלווים אותנו לקבלת התורה ללמדנו מה תכליתנו בעולמנו, להיות עם סגולה להגיע לתכלית של 'עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים'.

באמצע פרשת אמור, בין תחילתה של הפרשה בה הקב"ה מצווה את משה לומר 'אל הכהנים בני אהרן' להורותם הדינים השייכים לשבט הכהנים ולפני פרשת המועדות המפורטות את 'מועדי ד' אשר תקראו אותם מקראי קודש' נכתבה פרשה קצרה עם כמה מדיני הקרבנות. 'שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו' שאסור להקריב לקרבן מי שלא עברו עליו שבעה ימים' והאיסור של 'אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד', לא להקריב אם ובנה באותו היום. עוד אזוהרה מיוחדת בקרבן תודה שיהיה 'לרצונכם'.

על הדין של 'אותו ואת בנו' כותב התרגום יונתן בן עוזיאל: 'שכך אמר הקב"ה לישראל, עמי בני ישראל, כמו שאבינו רחמן בשמים, כך תהיו אתם רחמנים בארץ 'ישור או שה, אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד'. אנתנו צריכים ללמוד ממידותיו של הקב"ה כמו שנצטוונו ויהלכת בדרכיו להשתדל לרכוש לנו ממידותיו של בורא עולם, מה הוא חנון אף אתה חנון, מה הוא רחום אף אתה רחום.

אף על פי שאמרה הגמרא בברכות: 'האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך' משתקין אותו. שעושה מידותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות. שהזכרת מידותיו של הקב"ה אינה נכונה וראויה, זה הכול לעניין תפילה כשרוצה להזכיר שבחו של הקב"ה ועל זה אמרו בפסיקתא: 'מי כד' אלוקינו בכל קראנו אליו, אליו ולא למידותיו'. כאשר אנתנו עומדים בתפילה לפני הקב"ה אנו עומדים כעבד לפני אדונו. אנתנו מתפללים לבורא העולם בכבודו ובעצמו ללא כל צורך בתיאור מידותיו בדיוק כמו שעבד מייחל לאדונו רק בגלל שהוא אדונו וללא קשר לתכונותיו ומידותיו.

ויהלכת בדרכיו זו מצווה בפי עצמה. לשם כך עלינו ללמוד תורה. עלינו לעמול וללמוד את מצוות התורה כדי שמתוכן נכיר את מידותיו של הקב"ה ונדבק בהם. ידע אל מה לשאוף ואל מה עלינו להשתדל להימנות להיות כמותו. 'מה הוא חנון אף אתה חנון'. כבן המנסה להתחקות וללמוד על מידותיו של אביו כדי לנחול ממנו מידות טובות.

האדם נברא לעמול ולתקן את מידותיו, מייד ביום השמיני ללידתו נצטוונו למולו, לכאורה אנתנו מתערבים לתקן את מה שברא בורא עולם. כדי ללמדנו שכשם שהאדם לא נברא שלם בגופו כך לא נברא שלם במידותיו. יש כאלו שצריך לעקור ולשרש וש כאלו שצריך לפתח ולהגדיל.

זה לא יבוא מאליו, צריך לזה מחשבה והתבוננות. 'שור או כשב או עז כי יולד' עדיין אינו ראוי להיות קרבן. 'והיה שבעת ימים תחת אמינו' צריך להמתין שבעה ימים עד שנוכל להקריבו לדי'. בטעם הדבר מביא הבעל הטורים: 'אמר הקב"ה אם ישחט ביום ראשון יהא נראה כשוחט לשם שמים וארץ, שנבראו ביום א'. ואם יום ב' יהא נראה כאילו שוחט לרקיע שנעשה ביום ב'. וביום ג' לים וליבשה. וביום ד' לשם מאורות. וביום ה' לשם שרצים. וביום ו' לשם אדם. אלא ימתין עד שבעה ימים וידע שבראתי העולם בששת ימים ונחתי בשביעי ויקריבנו לשמי'.

אדם צריך להכיר ולדעת שיש בורא לעולם, לשם כך הוא צריך לאמונה. להכיר את בוראו. לשם כך ניתנה לנו תורה המלמדת אותנו את המעשה אשר נעשה בזה העולם. רק אחרי שעברו שבעה ימים ואתה יודע שהקב"ה ברא את העולם אז אתה יכול להקריב קרבן לשם ד'.

הגמרא בבא קמא: 'אמר רבא: שור בן יומו קרוי שור, איל בן יומו קרוי איל'. ומביאים מהזהר הקדוש 'יבוא רואה, אדם שנולד, לא נתמנה עליו כח מלמעלה עד שנמול, כיון שנמול ונתעורר עליו התעוררות הרוח שלמעלה. זכה לטוסק בתורה נתעורר עליו התעוררות יתרה, זכה ועשה מצוות התורה, נתעורר עליו התעוררות יתרה. זכה ונשא אשה זכה והוליד בנים ולמד אותם דרכיו של המלך הקדוש, הנה אז, הוא אדם שלם, שלם בכל'.

'אבל במה שנולדה, באותה שעה שנולדה, הנה אותו הכוח שיש לה בסוף יש לה בשעה שנולדה, והוא נתמנה עליה. ומשום זה כתוב, 'שור או כשב או עז כי יולד', עגל או טלה או שעיר או גדי לא תאמר, אלא שור או כשב או עז, כי מה שיש לה בסוף יש לה בשעה שנולדה'. זה מותר האדם מן הבהמה.

לזה ממשיכה התורה וכותבת 'וכי תזבח זבח תודה לדי' לרצונכם תזבחתו. יש כאן ציווי נפרד ונוסף על קרבן תודה, שצריך להיות 'לרצונכם'. אף על פי שבכל הקרבנות כבר נצטוונו 'יקריב אותו לרצונו ולשם ממה נדרש בקרבן תודה ציווי נוסף? 'מבאר בעל שו"ת עונג יו"ט מפני שקרבן תודה בא על הנס. כמו שהגמרא בברכות אומרת: ארבעה צריכים להודות: יורדי הים, הולכי מדברות, מי שהיה חולה ותרפא, ומי שהיה בחוש בבית האסורים ויצא. ארבעה שניצלו ממות לחיים חייבים להודות לדי' לתת שבח לקב"ה על שניצלו מרדת שחת.

במצב כזה רואה התורה צורך להזכיר לאדם, כשאתה נותן תודה לקב"ה שהשאייר אותך בחיים, תזכור שזה לא בשביל חיים של הבלי העולם הזה וחמדותיו. אלא זה בשביל חיים שתוכל להמשיך ולעבוד בהם את ד'. כמו שאנתנו מתפללים 'כותבנו לחיים'... למענך'. אנתנו מבקשים מהקב"ה 'כותבנו

נעשה אדם נאמר בעבורך

מסופר, על הרה"ק רבי העיני מאלכסנדר זצ"ל, שהיה רגיל בליג בעומר לברך לחסידיו 'שיתקבלו תפילתם לרצון שבשמים'.

וביאר הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זצ"ל (בספרו שפתי צדיק), כמו שבמוצאי יום הכפורים רגילים כולם לברך כן איש את רעהו, כי תמיד קשה שיתקבלו התפילות כדכתיב (ישעי' נט, ב) 'עוונותיכם היו מבדילים' וגו', ולכן כאשר יום הכיפורים מכפר על העוונות, מברכים שתחול הברכה שיתקבלו התפילות.

והנה רשב"י אמר (סוכה מה:.) יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, כמו אז כן עתה מידי שנה ביומא דהילולא דיליה אומר כן בשמים, ועל ידי זה מתכפרין עוונותיהם של ישראל והזמן מנסוג לקבלת התפילות.

מוסיף הרה"ק מפילץ שלכן המנהג ביום זה לשמוח כדאיתא בגמ' תענית (דף ל:.) לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וט"ו באב, ומפרש בגמ' 'יום הכיפורים' דהוי יום סליחה ומחילה עכ"ד.

הרבה ביאורים נאמרו לכאור את מאמר הרשב"י: 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין', נתיקן בזה פירוש נפלא מהרה"ק רבי ישראל שפירא מבלוזוב זצ"ל הנוגע לענייננו בטעם ענין ריבוי השמחה ביום זה, עמ"י מאמרים ז"ל (תענית ל:.) לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, בשלמי יוה"כ משום דאית ביה סליחה ומחילה יעו"ש. ומשם בארה דיום סליחה ומחילה פשיטא ליה להשי"ס שהוא יום טוב ויום שמחה.

והנה איתא בספרים (ראה שו"ת מהרש"ם מבערו"א בהקדמה לחלק ב') בביאור מאמר התנא האלקי (סוכה מה:.) 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין', דרשב"י לשיטתו דסובר (שבת צב:.) שנים שעשאוהו פטורים גם כשהיו אינו יכול לעשותו לבד, וזה אינו יכול. ובכך גוף ונשמה יכולים לפטור עצמן מן הדין, גוף אומר נשמה חטאת שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם קבבר, ונשמה אומרת יוץ חטא שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר הכיפורים, (סנהדרין צא.) והרי שנים שעשאוהו פטורים, ולכן יכול אני לפי שיטתי לפטור את כל העולם כולו מן הדין עכ"ד.

ועל פי זה המשולש הרה"ק מבלוזוב לכאור מה שנאמר בפזמון 'בר יוחאי' 'נעשה אדם נאמר בעבורך', דהנה נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא משנברא (עירובין ג:.) וכתב המהרש"א (ח"א מכות כג:.) ד"ה תרי"ג) לפי שאילו לא נברא האדם לא היה בו מעשה, וא"כ היה בבריאתו צד שכר וצד הפסד. דהלאוין היו ודאי מתקיימין לולא נברא, והשתא שנברא אפשר שלא יזכה ויעבור הלאוין, נמצא מפסיד בזה שנברא. והעשין הוא היפך מזה, שאילו לא נברא ודאי לא היו מתקיימין, והשתא שנברא אפשר שיוזכר ויעשה, ונמצא שיהיה נשכר. ואמר בזה נמנו וגמרו, רצונו שבאו בזה לענין המצוות שהלאוין הם יותר מהעשיים, ועל כן הסכימו וגמרו לומר טוב לו שלא נברא, כי הוא קרוב להפסד מחמת הלאוין שהם רבים, ורחוק לשכר מצד העשין שהם מועטים יעו"ש.

אמנם לפי שיטת רבי שמעון שפוטא את האדם מן הדין, ואינו נענש על כל הלאוין, נמצא נשכר בברייתו בקיום העשין, ושוב טוב לו שנברא, והיינו דאמרין 'נעשה אדם נאמר בעבורך'.

והנה נודעת זאת מפי ספרים וסופרים, שביומא דהילולא של הצדיק, נפסק אז לכבודו בבית דין של מעלה ככל שמעויתו ופסקיו.

בבחינת כן, בכל ל"ג בעומר, ביומא דהילולא קדישא, ההנהגה בבית דין של מעלה על פי דבריו של רשב"י דשנים שעשאו פטורים, וממילא הוי יום סליחה ומחילה, ועל זאת תרב השמחה.

אגב ראוי להתבונן בלישנא דכפילא שאמר רשב"י שיכול לפטור את 'כל העולם כולו מן הדין', וביאר מורי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א, עפ"י דברי ה"ט"ז בהלכות ראש השנה (או"ח סי' תקפ"ד ס"ק ג) לכאור בנוסח התפילה 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך' דהוי כפל לשון, ומיישב הנוסח, דמצונו הרבה פעמים (נייר מב. ועוד) 'ורבו ככולו', וכאן אומרים שעל כל העולם כולו ממש, ולא רק על רובו. נמצונו למדים דהיכי דקתני בלשון 'כל העולם כולו' ר"ל כולו ממש, אחת מהן לא נעדרה, והכי נמי התנא האלוקי רשב"י אמר לפטור את כל העולם כולו ממש, ובכלל זה אף האדם שהוא נמצא במצב הגרוע ביותר ר"ל, גם הוא נפטר מכל חטאיו דמעיקין, ולכן ישמח שמחה גדולה.

<p>אחים הקר רשת בשר למהדרין</p>	<p>פוטו ציון צילום אירועים, מצלמות וטלדווי</p>	<p>הל פז-רשת למוסיקה ירושלים-ב"ב-חיפה</p>	<p>פוטו סטודיו</p>
<p>• בחסותם האדיבה של בעלי עסקים תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס •</p>			
<p>לעילוי נשמת רבי יצחק בן ר' אליהו ואסתר זר</p>		<p>המנעול הנאמן זאב הורוביץ דלתות פלדה ומפתחות</p>	<p>צבי ורצברגה בית האנגריה</p>